

Any de congressos

Per a la CCEPC, l'any 2005 és un any marcat pels congressos. En primer lloc ens ha pertocat publicar les actes del congrés de Vic, «Església, societat i poder», celebrat el febrer de 2004, que han estat recollides en un gruixut volum de 860 pàgines. La presentació va celebrar-se al Temple Romà de Vic el dia 17 de juny. Lourdes Plans i Joaquim M. Puigvert van analitzar les aportacions del congrés i l'estat actual de la recerca, en un acte que va comptar amb la presència dels centres d'estudis osonencs i de representants de la Universitat de Vic.

Enguany ha estat, al mateix temps, any de congrés. A Maó, al Museu de Menorca, va celebrar-se els dies 14, 15 i 16 d'octubre el cinquè congrés de la CCEPC, «Paisatge, territori i societat». El congrés ha estat organitzat conjuntament amb l'Institut Menorquí d'Estudis i l'Institut Ramon Muntaner. El congrés va distingir-se per unes jornades intenses, caracteritzades per unes aportacions d'un interès molt alt que suscitaren uns debats vius. El paisatge i el territori van ser analitzats des de diverses disciplines, fet que va comportar una interessant barreja de punts de vista. L'enriquiment recíproc, entre matèries distintes, interessos acadèmics o personals diferents, enmig d'una latent preocupació generalitzada per la pressió que sofreix el territori a molts punts de la nostra geografia, van marcar el congrés de manera molt fructífera.

Però, tambéenguany hem concretat l'organització del sisè congrés de la CCEPC, fruit d'unes converses i d'uns acords de col·laboració amb el Centre d'Història Contemporània. Davant de la celebració del setanta-cinquè aniversari de la proclamació de la República, que s'escaurà l'abril vinent, hem convingut, conjuntament amb el Centre d'Història Contemporània, el Museu d'Història de Catalunya, el Programa del Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya i l'Institut Ramon Muntaner, convocar el

congrés «Republicans i republicanisme, a les terres de parla catalana» que tindrà lloc els dies 21 i 22 d'abril de 2006 al Museu d'Història de Catalunya. Esteu tots convidats a participar-hi amb les vostres aportacions o amb la vostra presència. Des dels centres d'estudis tenim l'oportunitat de fer aflorar els rics i complexos moviments republicans locals que van tenyir la societat de bona part dels segles XIX i XX.

En l'estret engranatge que mantenim amb l'Institut Ramon Muntaner, hem col·laborat en l'organització dels Col·loquis Transpirinencs celebrats a Núria del 30 de setembre al 2 d'octubre, coorganitzats pel Centre d'Estudis del Ripollès i el Patronat Eiximenis. Una experiència a la qual caldrà donar continuïtat alhora que caldrà cercar-hi una implicació més extensa al llarg del territori pirinenc.

La col·laboració amb l'IRM ha estat intensa, amb la celebració per primera vegada de «Recercat, jornada de cultura i recerca local dels territoris de parla catalana». Esparreguera ha acollit la primera experiència, que ha estat positiva i esperançadora per tot el que pot donar de si en el futur. L'exposició de les publicacions dels centres d'estudis, les presentacions, taules rodones, exposicions i finalment l'atorgament dels premis de reconeixement a un centre i a una persona vinculada a un centre, han configurat un ric programa.

Finalment, tambéenguany, hem posat en circulació l'exposició «Lluís Companys i la seva època» que és el resultat d'un llarg treball de recopilació de fotografies que va comptar amb la col·laboració de diversos centres d'estudis i arxius. És va inaugurar a Santa Perpètua de Mogoda el dia 5 de març, en el decurs de l'acte de presentació del Centre d'Estudis Mogoda. La demanda de l'exposició ha estat molt alta, fet que ens fa plantejar fer-ne una nova impressió per poder complaure totes les peticions que han efectuat els centres d'estudis.

sumari

des de la universitat

Espai virtual, espais virtuals
pàg. 2

coneguem els centres d'estudis

L'Institut d'Estudis
Penedesencs
pàg. 3-4

institut ramon muntaner

Balanç de l'any 2005
pàg. 5-6

institut d'estudis catalans

Nova etapa a la presidència
de l'Institut d'Estudis Catalans

Un domini .cat a Internet
pàg. 7-8

l'entrevista

Josep Miquel
Vidal Hernández
pàg. 9-10

l'arxiu

L'Arxiu Històric Comarcal
de Terrassa
pàg. 11-12

la finestra

Ulldecona setcentista.
Societat, economia,
institucions i formes de vida
al voltant del riu de la Sènia
durant el segle XVIII
pàg. 13-15

ressenyes i novetats

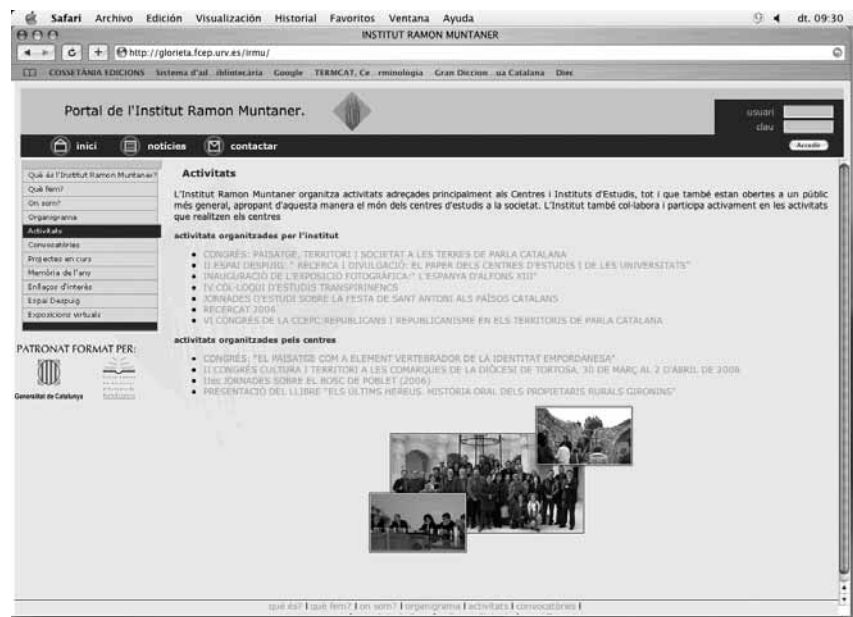
pàg. 15-19

Espai virtual, espais virtuals

La societat del coneixement en la qual ens trobem submergits —en som, vulguem o no, actors i experimentadors quotidians— es fonamenta, és ben sabut, en la revolució tecnològica que ha permès en els darrers anys noves formes d'accedir a la informació, d'elaborar-la, d'assimilar-la i de presentar-la. En definitiva, ha aparegut un nou mitjà, una instància nova, l'espai virtual, i uns nous suports tecnològics o plataformes en xarxa per a la gestió i l'adquisició d'informacions i, si es dóna el cas, de coneixements (que no és pas equivalent).

Amb tot, encara hi ha un salt (mental, crec) entre considerar els nous espais o les noves plataformes aptes per al negoci, per a l'oci (hotels, viatges) o per a la cerca d'informació sobre determinats aspectes de la vida o de la cultura, i no comptar-hi en d'altres, o donar per descomptat que no. És ben real que un usuari molt avesat a trobar informació per Internet sobre la seva feina professional o sobre les seves opcions de lleure pensi, en canvi, que pel que fa al territori més pròxim o als seus interessos de lectura o de coneixement del medi natural, social i cultural no trobarà a la xarxa res de prou significatiu.

No és així i cada cop menys. En l'àmbit de la recerca local s'han fet passos molt decisius que sovint comenta aquesta revista, però que requereixen encara una atenció preferent dels dirigents i dels investigadors dels centres i instituts d'estudis i de totes les persones vinculades a l'àmbit. En són exemples la web de la Coordinadora (www.ccepc.org), on trobeu aquesta mateixa revista (números anteriors en pdf), el butlletí *Infocentres*, i tot d'informacions útils (activitats, agenda, congressos, centres adherits...). Però sobretot és important posar als Favorits el portal de l'Institut Ramon Muntaner (www.irmu.org), l'institució des de la qual el nostre col·lectiu, amb cooperació amb la Generalitat de Catalunya, impulsa la projecció científica i social de la recerca local. Des del portal podeu accedir a totes les publicacions dels centres d'estudis (revistes i monografies), a les seves activitats, al cens d'investigadors... Una cosa impensable fa tan sols uns anys.

Web de la Coordinadora (www.ccepc.org) i portal de l'Institut Ramon Muntaner (www.irmu.org).

Entre les moltes iniciatives que recentment han pres cos gràcies a l'IRM hi ha la de fer aparèixer, en sumari i fins i tot en text complet, les principals revistes dels centres i instituts d'estudis. El conveni amb el Consorci de Biblioteques Universitàries (CBUC) ho ha fet possible. I podeu accedir al Butlletí de sumaris que us informará de les noves aparicions. Ara, doncs, les revistes dels centres són on han de ser: entre les altres revistes científiques catalanes. Tot un reconeixement, però

també, i més important, tot un estímul. Si hom vol trobar *Dovella*, *Quaderns de Vilaniu* o *Ripacurtia*, per dir-ne algunes, les troba, això segur.

En fi, que l'espai virtual, la xarxa, ha fet aflorar molts nous espais virtuals, que cal visitar i tenir de capçalera, que fan ben visibles, i sobretot ben trobables, fets molt reals i molt tangibles de la nostra cultura territorial. Un nou mar. Només cal capbussar-s'hi.

NARCÍS FIGUERAS CAPDEVILA (UOC)

L'Institut d'Estudis Penedesencs

Tot i que els orígens de l'entitat tenen nombrosos precedents als anys vint, en concret les Exposicions d'Art del Penedès del 1926, 1927 i 1929, així com publicacions diverses i fins i tot iniciatives sense forma legal durant els anys de postguerra, va ser el 26 de febrer de 1977 quan es va celebrar, al Museu de Vilafranca, una reunió de la comissió promotora en la que es va signar l'acta de constitució de la nova entitat i es va acordar presentar els estatuts fundacionals per a la seva aprovació oficial.

L'acte oficial de constitució de l'IEP es va portar a terme el diumenge el 15 de maig de 1977, a la sala gòtica del castell de Sant Martí Sarroca i va comptar amb la presidència honorífica del Dr. Pere Bohigas i Balaguer, de l'Institut d'Estudis Catalans, i del Dr. Emili Giralt i Raventós, catedràtic d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona, qui va pronunciar una conferència. Allí es van aprovar els primers estatuts i es va nomenar una Junta Directiva provisional que va presidir la recordada estudiosa vilanovina Teresa Basora, directora llavors de la Biblioteca Museu Balaguer.

La voluntat fundacional de l'Institut d'Estudis Penedesencs era la de treballar pel coneixement i l'estudi dels diversos aspectes que configuren la identitat del Penedès històric, un espai geogràfic amb una història i una identitat comunes, tot i estar partit en tres comarques —Alt Penedès, Baix Penedès i Garraf— i en dues províncies —Barcelona i Tarragona— i així quedava reflectit en aquells estatuts que van patir encara un periple rocambolesc fins a la seva aprovació legal definitiva.

El 1978 l'IEP ja publicava el seu primer volum, dedicat a aplegar tots els aspectes de l'acte de constitució. Des de llavors s'han publicat gairebé 150 títols, d'entre els que cal destacar les *Miscel·lànies Penedesenques*, gairebé una trentena de gruixuts volums en els que s'han aplegat els treballs realitzats pels consorcis de l'entitat, que des de finals dels anys vuitanta es

Seu de l'IEP a l'edifici del Museu de Vilafranca del Penedès

presenten en les anomenades Jornades d'Estudis Penedesencs que se celebren amb caire bianual i tenen una temàtica concreta com a eix vertebrador. Junta-ment amb les jornades es presenta un llibre i una exposició itinerant sobre la mateixa temàtica.

A més dels llibres, l'Institut ha acollit diverses publicacions periòdiques, la primera va ser, al tombant dels anys vuitanta, *Cartipàs, Quaderns Literaris Penedesencs*. Vindria després *Gran Penedès*, revista bimensual de caire general i divulgació de les activitats de l'IEP que va arribar més enllà dels seixanta números. De vida breu va ser *La Carpeta*, publicació àmplia de temàtica cultural. Des de l'any 2002 l'IEP ha refós els volums de la *Miscel·lània* i la publicació de divulgació de les activitats en la revista trimestral *Del Penedès*, que acull estudis, l'activitat de les seccions, una crònica de la vida de l'IEP i també ressenyes bibliogràfiques.

El 12 d'octubre d'aquell mateix 1977 s'organitzà la primera de les visites que des de llavors i fins al moment actual s'han identificat amb la denominació "Coneguem el Penedès". Es tracta d'activitats dominicals, habitualment només de matí, als més diver-

sos indrets penedesencs. En l'actualitat s'ha superat amb escreix el centenar d'aquestes sortides i s'han visitat tots els termes municipals de les tres comarques administratives. Les visites a un indret només s'han repetit, però, quan hi havia alguna novetat que així ho feia interessant, de forma i manera que es pot dir que en tots aquests anys s'ha pogut ficar el nas a tot arreu: a museus, a esglésies, a fàbriques i fins a les cases particulars que presentaven algun tipus d'interès.

Ben aviat també es van començar a dibuixar diverses seccions dins l'estructura organitzativa de l'Institut. Entre les més actives cal destacar la d'Excursionisme, que ha realitzat més de 65 sortides a peu pel Penedès, per

tal de visitar justament aquells indrets que no tenen altre accés que el de l'excursionista. La secció de Toponímia també desenvolupa una vida activa, realitza trobades i ha publicat diversos volums del que ha de ser un atlas topogràfic de tot el Penedès. Juntament amb aquestes, la secció de Literatura convoca des dels anys vuitanta els premis literaris penedesencs de la Nit de Sant Jordi, de notable relleu en l'entorn penedesenc, així com una matinal d'escriptors anual i sobre una temàtica concreta. I, encara, la secció de Filatèlia i Numismàtica, que acull els col·leccionistes i afeccionats a aquestes activitats, promou exposicions i actes de divulgació, així com encontres de col·leccionistes. No oblidem entre les més actives la secció d'Història que acaba de portar a terme el III Seminari d'Història del Penedès. Hi ha igualment una secció de Natura i en altre temps n'havia funcionat una de Geologia i una altra d'Arqueologia.

Tot plegat configura, d'un cap de l'any a l'altre, un ampli programa d'activitats adreçat a tots els associats però obert també a altres persones. Un ampli ventall en el que tampoc manquen visites a altres indrets del país, sortides i excursions, d'acord amb l'oferta cultural catalana. No podem oblidar encara les conferències i cicles, d'acord amb els aspectes de la realitat que hi incideixen, així, a tall d'exemple, recordem que l'any 2004 ha estat marcat per la commemoració dels cinquanta anys de la mort d'Eugeni d'Ors a Vilanova.

Tot i això, el país ha canviat molt, i aquell Institut d'Estudis Penedesencs de l'any 1977, tot i ser en essència el mateix del 2005, ha vist com el Penedès anava canviant i es veia remarcat per un procés de desenvolupament econòmic i urbanístic que sovint fa pensar en la necessitat de potenciar els aspectes que des de la perspectiva cultural remarquen la identitat de la comarca, una situació que es creu que ara canviarà amb la nova divisió territorial del país en vegueries, de la que s'espera el reconeixement de la unitat de les tres comarques penedesenques, un posicionament que l'Institut d'Estudis Penedesencs ha donat a conèixer en diverses ocasions i que ara ha rebut un

ampli suport per part de bona part dels ajuntaments i els consells comarcals d'aquests indrets.

Tot i no comptar amb un patrimoni específic, l'Institut d'Estudis Penedesencs ha aplegat en aquests vint-i-vuit anys d'un notable patrimoni bibliogràfic que en l'actualitat supera els vuit mil volums i que està dipositat a l'Arxiu Històric Comarcal del Garraf, a Vilanova i la Geltrú, on és obert a la consulta. Compta igualment amb una amplíssima hemeroteca, també oberta a la consulta a la seu de l'entitat a Vilanova i la Geltrú, al carrer de Sant Pau, número 13. A més de tot això, es porten a terme labors d'assessorament a institucions, ajuntaments i també als estudiants i joves investigadors que s'apliquen a activitats de recerca en l'entorn de les temàtiques comarcals.

Tots els catàlegs d'aquest ampli fons bibliogràfic, així com el programa d'activitats programades i activitats realitzades es pot consultar al web de l'entitat (www.iepenedesencs.org) que, a més, acull ressenyes d'altres fons bibliogràfics i aplega la informació sobre les seccions locals de les biblioteques populars de Vilanova, Vilafranca i el Vendrell. L'Institut té seu a Vilafranca i seu a Vilanova i és previst obrir-ne properament una tercera al Vendrell. Per portar a terme totes aquestes activitats es compta amb els suports econòmics d'ajuntaments,

Actual Junta de l'IEP. De dalt a baix i de dreta a esquerra: Albert Tubau, Salvador Ferré, Salvador Llorac, Pilar Tarrada, Joan Solé i Lluís Aroles.

consells comarcals i, específicament, de Caixa Penedès, institució que des del moment de la fundació va acollir l'Institut en l'àmbit de la seva Obra Social.

JOAN SOLÉ I BORDES
President IEP

Sortida "Coneguem el Penedès" a Vilanova del Penedès. Un tomb per la Vilanova dels "americanos".

Institut Ramon Muntaner. Balanç del 2005

L'Institut ha col·laborat al llarg de 2005 en l'organització de congressos, jornades i activitats a diferents punts del territori. Cada vegada són més les entitats i institucions que s'adrecen a l'Institut i a la Coordinadora de Centres d'Estudis per tal d'implicar els centres en les seves activitats.

Dos anys i mig després de la seva constitució podem dir que l'Institut Ramon Muntaner és una entitat consolidada que ha anat creixent en projectes i continguts gràcies a la gran activitat dels centres i instituts d'estudis dels territoris de parla catalana i de la Coordinadora de Centres d'Estudis.

Al llarg d'aquest any 2005 hem estat treballant per ampliar i millorar projectes ja engegats, però també se n'han creat alguns de nous.

El portal d'Internet www.irmu.org és un dels projectes prioritaris de l'Institut ja que és una valuosa eina de difusió i de relació. Aquest any s'ha ampliat el nombre de centres d'estudis que introdueixen les seves dades i també el volum d'informació, però s'ha de continuar treballant en la incorporació de continguts per tal que es converteixi en la base de dades de referència de la recerca local i comarcal dels territoris de parla catalana.

Un altre projecte que va creixent és la incorporació de les publicacions periòdiques dels centres d'estudis al catàleg col·lectiu de sumaris electrònics de revistes del CBUC (Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya), <http://sumaris.cbuc.es>. Hi ha sis revistes que ja estan introduïdes amb text complet i que, per tant, els seus articles són consultables; hi ha vuit revistes que tenen els sumaris incorporats però que també estan interessades a introduir el text complet i hi ha una desena de revistes que de moment només volen incloure els sumaris. L'important és que totes aquestes revistes estan indexades dins d'una de les bases de dades més consultades actualment. Es tracta d'un projecte obert i per tant tots aquells centres d'estudis que en vulguin formar part poden posar-se en contacte amb l'Institut. Actualment, gràcies a un Pla d'ocupació del Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya, l'Institut

disposa d'una persona que facilita la tasca d'incorporació del text complet. La intenció de l'Institut és consolidar aquest lloc de treball per tal que aquest projecte pugui continuar.

També és important tenir en compte que totes les revistes que han incorporat els seus sumaris i el text complet entren a formar part d'un projecte que es diu RACO, al qual es pot accedir des de www.cbuc.es, i que té per finalitat la creació d'un portal on es difonguin de manera oberta les revistes científiques, culturals i erudites catalanes amb l'objectiu d'augmentar la seva visibilitat i consulta.

Altres projectes en els quals continuem treballant són els convenis amb les Biblioteques públiques de Tarragona i de Girona o la creació de línies d'ajuts que puguin ser d'interès per als centres d'estudis. L'Institut també fa un seguiment dels projectes d'investigació o de difusió cultural que han rebut un ajut

dins les seves convocatòries i participa en moltes de les activitats que es realitzen.

L'Institut ha col·laborat al llarg de 2005 en l'organització de congressos, jornades i activitats a diferents punts del territori. Cada vegada són més les entitats i institucions que s'adrecen a l'Institut i a la Coordinadora de Centres d'Estudis per tal d'implicar els centres en les seves activitats. Aquest fet és molt important ja que suposa una major presència dels centres.

Una activitat que ha tingut continuïtat aquest 2005 ha estat l'Espai Despuig. En aquesta ocasió la taula rodona va tenir lloc a Solsona i es va incloure dins els actes de celebració del desè aniversari del Centre d'Estudis Lacetans, a qui agraïm tot el suport que ens han donat en l'organització. El títol d'aquesta segona edició va ser: "Recerca i divulgació: el paper dels Centres d'Estudis i de les Universitats". Els participants van ser la Sra. Mercè Renom, coordinadora general del Centre d'Història Contemporània de Catalunya i primera presidenta de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana; el Sr. Llorenç Ferrer, historiador i professor de la Universitat de Barcelona; i el Sr. Xavier Casals, assessor editorial de la revista *Clio*. El moderador de la taula va ser el Sr. Ramon Alberch, subdirector general d'Arxius del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i membre del patronat de l'Institut Ramon Muntaner.

Coincidint amb la segona edició l'Institut va repartir entre els assistents la publicació corresponent al primer Espai Despuig, *L'ús i l'abús del patrimoni en els territoris de parla catalana*, obra que recull les aportacions dels participants i també el debat entre els assistents. Aquesta publicació ha engegat una col·lecció que recollirà anualment cadascuna de les taules rodones i que serà distribuïda de manera gratuïta.

Finalment, l'Institut ha editat el segon número de la revista-memoria anual. La revista enguany ha canviat de disseny i ha ampliat el seu format per dedicar més espai als projectes i activitats dels centres i instituts d'estudis. Aquest número inclou un DVD amb un

reportatge del Recercat 2005, d'uns 30 minuts, realitzat en col·laboració amb Telemasos, la televisió local de Móra la Nova.

Però a part dels projectes iniciats, també se n'han creat de nous. Un dels més importants ha estat el Recercat, Jornada de Cultura i Recerca Local dels territoris de Parla Catalana. Va tenir lloc a Esparreguera, el dia 21 de maig de 2005, i la intenció és que se celebri anualment en el marc de la capital de la cultura catalana.

L'objectiu d'aquesta activitat és que es converteixi en una jornada de trobada anual dels centres d'estudis on puguin donar a conèixer la seva activitat, on puguin intercanviar informació.

La jornada gira entorn a una fira on cada centre pot disposar d'un estand de manera gratuïta. En aquesta edició la fira comptava amb 35 estands d'entitats de diferents àmbits territorials. Al llarg del dia se succeeixen tota una sèrie de presentacions i taules rodones amb l'objectiu de fomentar l'intercanvi d'opinions i experiències. També es dedica un espai a la mostra d'exposicions. En aquesta primera edició es van poder veure les exposicions: *La llengua catalana a l'Aragó* i *Lluís Companys i la seva època*. Finalment, totes les entitats assistents a la fira participen en un dinar on es fa el lliurament dels premis Recercat. Les nominacions a aquests premis són realitzades pels mateixos centres d'estudis que reconeixen la tasca d'una persona i d'una entitat. En aquesta ocasió els guardonats amb el primer premi Recercat van ser el Sr. Ramon Amigó i l'Associació Cultural del Matarranya.

Els protagonistes en l'organització d'aquesta jornada van ser els centres d'estudis de la Comarca del Baix Llobregat, ja que va ser la comissió de treball integrada per aquests centres la que va dissenyar els continguts de la jornada.

Per tant, podem dir que es tracta d'una jornada feta des dels centres d'estudis i dedicada als centres d'estudis. Per aquest motiu és important que es produeixi la participació d'un gran nombre d'entitats.

Ara ja estem preparant la segona edició que tindrà lloc el dia 6 de maig a

Amposta, Capital de la Cultura Catalana 2006. Ja s'està començant a preparar el disseny de la jornada amb les entitats del territori i en breu, tots els centres rebran informació sobre la jornada, el full d'inscripció i reserva de l'estand i també la butlleta per presentar les candidatures per als premis del 2006.

Us animem a participar i a convertir aquesta jornada en el dia dels centres, instituts d'estudis i altres entitats culturals.

Un altre dels projectes que ha iniciat l'Institut aquest any ha estat la confecció d'un calendari del 2006 on a cada mes surten les activitats que els centres d'estudis tenen programades i que ens han fet arribar. Creiem que aquest calendari pot servir per facilitar la comunicació entre els centres i perquè la gent tingui una idea general del gran volum d'activitats que els centres realitzen al territori. Donat la resposta que hem tingut aquest any segurament serà un projecte que anirem repetint amb diferents formats segons els volum d'informació que hagi de contenir.

L'Institut també ha iniciat una col·laboració amb l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya, que depèn del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana. L'objectiu d'aquesta col·laboració és facilitar als centres d'estudis l'accés als recursos que des del Centre de Promoció s'ofereixen per treballar en temes de patrimoni etnològic i apropar als centres les eines per poder incorporar a l'inventari la informació que sobre patrimoni etnològic generen, a l'Inventari.

Hi ha altres àmbits en els quals continuem treballant per intentar donar resposta als problemes existents, com per exemple el suport a les publicacions periòdiques dels centres, una demanda a la qual encara no hem pogut trobar una solució que respongui a les necessitats de tothom.

En definitiva, l'Institut va creant nous projectes i va establint convenis i col·laboracions sempre tenint com a referència principal el suport en la recerca i la difusió als centres i instituts d'estudis. Per aquest motiu estem oberts a qualsevol suggeriment o petició.

Nova etapa a la presidència de l'Institut d'Estudis Catalans

Malauradament, la mort sobtada el dia 15 de febrer de 2005 de Josep Laporte i Salas, fins aleshores president de l'IEC, va obligar a convocar eleccions de manera anticipada el mes següent. D'aquestes eleccions en va sortir guanyador Salvador Giner, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, que serà el nou president de la institució per als propers quatre anys. Del programa electoral elaborat per Salvador Giner i el seu equip, format per Salvador Alegret i Antoni Riera com a vicepresidents, i Joandomènec Ros com a secretari general, cal destacar que és una continuació, amb algunes modificacions, del programa establert per l'Equip de Govern anterior, del qual ja formaven part la majoria dels membres del nou Equip de Govern.

Durant el present període es vol potenciar el paper de l'IEC com a acadèmia de referència en l'àmbit de la cultura i la llengua catalanes. Es vol estrènyer els vincles amb el Govern de la Generalitat de Catalunya i que l'IEC en sigui l'assessor científic habitual a l'hora de preparar estudis i dictàmens sobre temes estratègics d'interès nacional. El nou Equip de Govern vol consolidar la funció de l'IEC com a acadèmia de la llengua catalana, concretament donant suport a les tasques de normativització

que es duen a terme des de la Secció Filològica. A més a més, es vol potenciar el paper de les societats filials i intensificar les relacions acadèmiques i científiques entre les societats i les seccions.

Així mateix, el nou Equip de Govern vol descentralitzar algunes activitats de l'Institut cap a diversos indrets dels Països Catalans, intensificant l'activitat de les delegacions de Perpinyà, Castelló i Lleida i obrint-ne de noves. Aquesta voluntat ja es va posar en pràctica quan la sessió inaugural del curs d'enguany, que es va poder seguir per videoconferència des de les delegacions de Castelló i Lleida i des de Menorca.

Una altra de les fites que s'han marcat per a aquest nou període és convertir l'IEC en una institució de referència de la cultura catalana a escala internacional. Per tal d'assolir-ho cal dotar les seccions de més recursos perquè augmentin els programes de recerca i incrementin les relacions amb universitats estrangeres i organismes internacionals. D'altra banda és cabdal que l'Institut estigui al dia pel que fa als avenços continus relacionats amb el món de la societat de la informació. Així doncs, es vol fomentar l'ús de suports digitals a l'hora de difondre les activitats i les

publicacions de l'Institut. D'aquesta manera s'agilitza la circulació de la informació i s'ajuda a la difusió del català per Internet. En aquest sentit també es proposa crear un servei de comunicació que cobreixi les tasques d'informació interna i externa de les activitats de l'Institut.

Un altre punt clau per a aquest nou Equip de Govern és establir un contracte programa de quatre anys amb el Govern de la Generalitat de Catalunya —aconseguit recentment—, que permetrà millorar la gestió de les inversions i despeses i, per tant, la sostenibilitat econòmica de l'Institut.

L'equip encapçalat per Salvador Giner pretén, doncs, no allunyar-se del procés de canvi intens que viu actualment la nostra societat, tot mantenint la fidelitat a l'esperit que inspirà Enric Prat de la Riba a l'hora de crear l'Institut d'Estudis Catalans.

ANNA VALLS I GASOL
Gabinet de la Presidència
Institut d'Estudis Catalans

Un domini .cat a Internet

A principis del 2006 serà possible tenir una adreça electrònica o una adreça d'Internet amb el domini .cat. El passat 15 de setembre, la ICANN (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers), que és l'entitat internacional que concedeix els dominis a Internet, va fer pública l'aprovació d'un nou domini per a la llengua i la cultura catalanes. No

cal dir que això és una bona notícia per als usuaris d'Internet que s'expressen en català.

El procés per aconseguir aquest domini no ha estat ni curt ni fàcil, però la solidesa tècnica de la sol·licitud, presentada per l'Associació PuntCat, i l'ampli suport social que l'acompanyava (hi han donat suport, a més a més de les

noranta entitats que formaven part de l'Associació PuntCat, més de seixanta-vuit mil persones, entitats i empreses), han estat punts clau perquè el Consell d'Administració de la ICANN l'hagi valorat molt positivament.

Tot va començar el 23 de novembre de 2001 amb la creació de l'Associació PuntCat (amb el suport del Capítol

Català de la Internet Society, de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió i de l'Institut d'Estudis Catalans). El 16 de març de 2004, l'Associació va presentar la candidatura per obtenir el domini .cat, tot aprofitant que la ICANN havia fet una convocatòria de propostes de nous dominis patrocinats, en el qual podia participar la candidatura presentada. El dia 18 de febrer de 2005 la ICANN va donar-hi llum verd i aleshores van començar les negociacions contractuals i tècniques que sortosament van acabar amb èxit el dia 15 de setembre, quan es va aprovar aquest nou domini que identifica a les persones i entitats que pertanyen a la comunitat lingüística i cultural catalana. Tanmateix, s'ha de recordar que aquest domini no és obligatori ni exclouent.

Les preguntes més freqüents arran de l'aprovació són què s'ha de fer per tenir una adreça amb el domini .cat,

quan es podrà començar a fer servir, quant s'haurà de pagar, qui en podrà tenir, etc. La resposta a aquestes preguntes la donarà la Fundació PuntCat, que es constituí el dia 25 d'octubre (l'Associació PuntCat quedà aleshores dissolta). La Fundació s'encarregarà de gestionar el registre de les adreces de domini .cat i determinarà quins registradors seran els encarregats de donar-ne les adreces i fixar-ne els preus.

A partir d'ara, doncs, caldrà estar atent i seguir les novetats que la Fundació PuntCat vagi fent públiques sobre la posada en marxa del nou domini. Aviat se sabrà què i com s'ha de fer per poder obtenir una adreça d'Internet o una adreça electrònica amb el domini .cat.

ANNA VALLS I GASOL
*Gabinet de la Presidència
Institut d'Estudis Catalans*

.cat

Entrevista a Josep Miquel Vidal Hernández

El Sr. Josep Miquel Vidal va néixer a Maó l'any 1939. Es va llicenciar en Ciències Físiques per la Universitat de Barcelona el juliol de 1968 i, des de 1986, és el coordinador científic i ànima de l'Institut Menorquí d'Estudis.

—*De quina manera vas arribar a l'Institut Menorquí d'Estudis?*

—La meva relació amb l'Institut va començar abans de la seva creació ja que vaig formar part del grup designat pel Consell Insular de Menorca l'estiu de 1985 per dissenyar com havia de ser la nova entitat i, en particular, elaborar els estatuts que l'havien de regir. Després, l'any 1986, una vegada creat el Consell Científic, aquest em va elegir com a secretari general de l'Institut, càrrec que anys després, amb motiu d'una modificació d'estatuts, es va transformar en el càrrec actual de coordinador científic.

—*En què consisteix la teva feina com a coordinador científic?*

—La feina del coordinador científic segons els estatuts de la institució consisteix en la coordinació i el control immediat en l'execució de totes les activitats de l'IME, té també la responsabilitat directa i immediata sobre el personal adscrit a l'IME, a més de qualsevol altra funció que li atribueixi el Consell Executiu.

—*Quin paper juga l'Institut Menorquí d'Estudis en el món cultural de Menorca?*

—Segurament el seu paper més important és el de crear nous coneixements relatius a l'illa incentivant els seus membres a dedicar part de les seves activitats a les recerques locals, és a dir, coordinant i patrocinant en la mesura de les nostres possibilitats les investigacions científiques i humanístiques relatives a Menorca. Un altre paper important, i complementari de l'anterior, és el de difondre aquests coneixements entre els menorquins i també fora de l'illa —coses que feim amb la publicació de monografies i amb l'organització de cursos i conferències— i també fora de l'illa. És per aquest darrer motiu que hem començat recentment la presentació fora de Menorca, més concretament a

Barcelona i a Palma de Mallorca, de les nostres activitats més importants.

—*Menorca se singularitza per un nivell cultural elevat. Creus que dins el conjunt de la cultura catalana és suficientment reconeguda l'aportació que hi feis?*

—En un món globalitzat les aportacions culturals d'una comunitat humana petita com és la de Menorca tenen dificultats per arribar molt més enllà dels seus límits geogràfics naturals. Tanmateix, si partim d'aquesta base, hem de dir que, malgrat moltes mancances, el fet cultural menorquí es pot considerar afortunat en aquest aspecte. Fins i tot crec que es pot dir que dintre d'alguns dels sectors que podríem anomenar acadèmics, i per algunes qüestions molt específiques també dintre de sectors més amplis, és té un cert coneixement de quina és la contribució de Menorca a la cultura catalana comuna, tant la que es va produir en èpoques passades com la que s'està bastint avui dia. Açò no vol dir que ens haguem d'acontentar amb el que tenim, sinó que calen més esforços per arribar a una situació de normalitat en què totes les aportacions de Menorca al fons cultural comú, com les de qualsevol

altra comunitat de les nostres terres, s'insereix amb naturalitat dintre d'aquest fons com un fet diferencial i, per tant, enriquidor de la nostra comunitat.

—*Quina és la teva vinculació amb l'Institut d'Estudis Catalans? Formes part com a membre o col·laborador d'alguna altra organització?*

—Personalment som membre de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica des de 1991 i form part de la seva Junta Directiva com a vocal des de 1997. També som membre de la Societat Catalana de Física des de 1976, quan encara era una subsecció de la Societat Catalana de Ciències Matemàtiques, Físiques i Químiques. Les dues institucions són filials de l'Institut d'Estudis Catalans. D'altra banda, el nostre Institut manté relacions amb aquestes societats i així s'organitzen conjuntament seminaris i jornades a Menorca —per exemple les Trobades Científiques de la Mediterrània, que organitzades amb col·laboració amb la Societat Catalana de Física, enguany han arribat a la vigèsima edició—, i, també, mantenim relacions institucionals amb el propi Institut d'Estudis Catalans gràcies a les quals s'estan duent a terme

projectes d'edicions conjuntes com ara el de les obres completes de Febrer i Cardona. Aquest personatge fou un filòleg i literat menorquí de principi del segle XIX que deixà una important obra escrita en català, sobretot obra gramatical i traduccions dels clàssics, que va romandre inèdita en el seu temps per raons òbvies.

De les meves col·laboracions amb altres organismes en vull destacar tres. Fora de Menorca col·labor amb la Universitat Catalana d'Estiu com a membre del seu Consell Rector. A Menorca som membre de la Junta Directiva de l'Ateneu Científic, Literari i Artístic de Maó, una societat de llarga tradició que enguany celebrarà el seu centenari, i de l'Obra Cultural de Menorca on duc a terme la tasca de direcció de l'Enciclopèdia de Menorca que fou el primer intent d'arreglar el major nombre possible d'estudiosos menorquins disseminats fora i dintre de Menorca per participar en un projecte col·lectiu de recerca, difusió i promoció de la cultura menorquina.

—*Creus que els centres d'estudis tenen un paper important en el territori on estan ubicats? I anant més enllà, creus que són importants dins els territoris de parla catalana com a xarxa social dinamitzadora?*

—És evident que un centre d'estudis que gaudeixi d'un mínim de vitalitat té un paper important en el seu territori pel fet que hauria de poder promoure i incentivar la investigació de la realitat local a la qual no arriben les grans institucions d'abast més gran (universitats, centres d'investigació, etc.) i que, cada vegada més, es demostra que té interès no només per la comunitat humana afectada sinó per àmbits més generals. La història d'una nació només adquireix el seu veritable significat si es coneix la història de les seves comunitats, perquè d'alguna manera la primera és la suma i el compendi de les darreres. En el cas de la història cultural la situació encara és més clara. Hem parlat abans de la contribució de Menorca a la cultura catalana comuna, però també hauriem pogut parlar de les contribucions d'altres comunitats. El que anomenam cultura catalana és el resultat de les aportacions de molts de pobles amb una llengua i un passat comú, aportacions unes vegades molt importants i altres més modestes, unes vegades molt intenses i altres

Josep Miquel Vidal a la seu de l'IME

gairebé inexistent, però que sempre nodreixen un tronc comú. Per açò pens que cada centre d'estudis ha de jugar un paper, en la mesura de les seves possibilitats, en la tasca d'anar alimentant amb les seves recerques i treballs aquest marc de convivència que a la vegada és mirall de la nostra identitat i que és la cultura catalana.

Quant a la segona part de la pregunta, la resposta és també afirmativa. Els centres d'estudis locals poden constituir una important xarxa cultural dinamitzadora per als territoris de parla catalana, si desenvolupen totes les seves potencialitats, que són moltes, per interconnectar territoris i regions de la nostra cultura comuna separats administrativament. Per aquest camí, una xarxa de centres d'estudis pot servir de caixa de ressonància que doni a conèixer les contribucions de cada element de la xarxa a tots els altres i a la vegada pot ser un lloc d'encontre on les col·laboracions entre grups de centres tinguin un efecte amplificador de les seves activitats pròpies. Aquests dos fets per si sols crec que justifiquen plenament la meua afirmació inicial.

—*Malgrat que molts de centres són pluridisciplinaris, les ciències socials ocupen la part més important de les seves actuacions. Tu que procedeixes de ciències físiques, creus que als centres d'estudis caldria potenciar altres àmbits d'estudis. En quins creus que es podrien fer aportacions interessants?*

—Per les característiques específiques de les ciències exactes, físiques o químiques, és molt difícil que aquestes puguin entrar a formar part de les activitats d'un

centre d'estudis locals. Aquestes ciències ja no són conreades avui per investigadors solitaris sinó que necessiten el treball en grup sobre temes molt especialitzats o fins i tot l'existència de distints grups d'investigació treballant en àrees interrelacionades, la qual cosa no és a l'abast dels centres d'estudis. I encara hi són menys les molt costoses instal·lacions instrumentals que es necessiten si es vol fer recerca experimental. Per tot açò, l'única recerca d'aquest tipus que es pot potenciar des dels centres d'estudi, i que ja es fa a molts d'ells —com per exemple en el cas de l'Institut Menorquí d'Estudis—, i que crec que hauria de difondre's encara més, és la recerca en el camp de les ciències naturals aplicada al propi territori. Açò és així perquè la identitat cultural d'una comunitat, a la qual ens hem referit abans, no només ve determinada per la llengua, la seva història i els seus costums sinó també pel paisatge on viu, per la flora i fauna que té a prop, i per les característiques dels hàbitats on es desenvolupen les seves activitats. La pèrdua d'alguns d'aquests elements és gairebé tan negativa per la identitat d'un poble com la pèrdua dels seus costums tradicionals. A més, molts d'aquests costums estan íntimament relacionats amb el medi natural on viu la comunitat humana que els presenta, i per tant la seva destrucció té una incidència directa sobre la cultura de la comunitat. Per tot açò, el coneixement del medi natural d'un territori hauria de ser una tasca propiciada des dels centres d'estudis locals tant per la seva importància intrínseca com per la seva aplicació a la conservació d'aquest mateix medi.

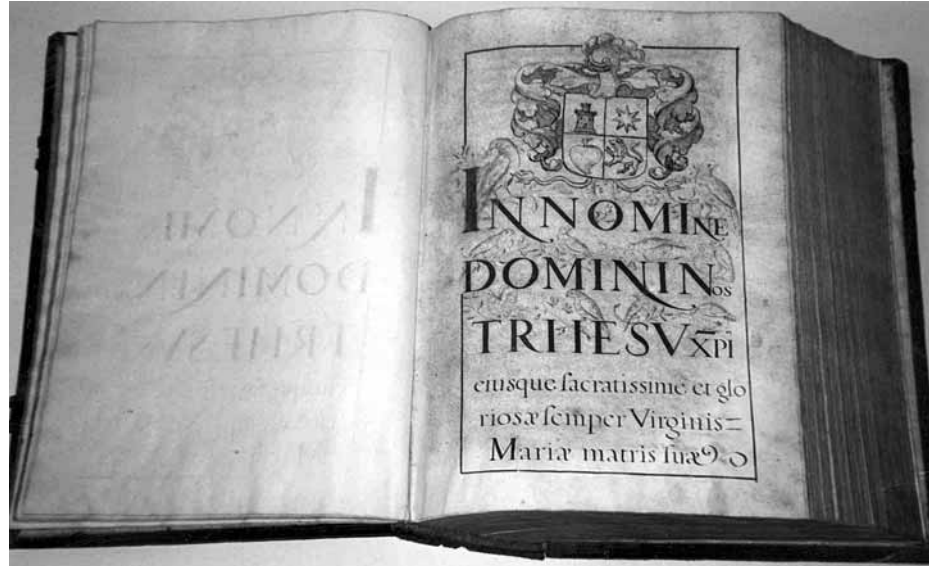
L'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa.

Un servei per garantir el dret d'accés a la informació administrativa i històrica

L'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa fou creat per conveni entre el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Terrassa el 1982 i està integrat a la Xarxa d'Arxius de la Generalitat de Catalunya. Aquest arxiu comarcal es va constituir entorn de l'Arxiu Històric de Terrassa, arxiu creat pel Patronat Municipal Soler i Palet de Terrassa el 1932, obert al públic des de 1939 com a secció de la Biblioteca Municipal Soler i Palet i amb personal tècnic arxiver des de 1974.

El nucli originari de l'Arxiu Històric de Terrassa estava format pels fons històrics notariais i municipals que van ser generats i conservats per l'escrivania i notaria local des del seu origen, al segle XIII, fins al segle XVIII. Aquests fons originaris s'han conservat amb una integritat molt destacable i s'han incrementat amb múltiples transferències, donacions o dipòsits de documentació d'institucions públiques i privades, de famílies i de persones. Paral·lelament, va ingressant a l'arxiu la documentació d'alguns organismes públics d'àmbit comarcal i s'exerceix la tutela i l'assessorament tècnic sobre tot tipus d'arxius de la comarca del Vallès Occidental.

L'expansió dels arxius a Catalunya, que ha estat exponencial en els darrers vint anys però encara no ha permès una situació normalitzada dels arxius, ha fet que, encara que a poc a poc, es vagi coneixent la multiplicitat de funcions que requereix la conservació i la difusió del patrimoni documental: captació i salvament de documentació, tractament arxivístic i conservació adequada dels fons, restauració i reproducció de determinats documents, foment de la recerca històrica, recuperació d'informació per a necessitats administratives dels ciutadans, tallers d'història per a estudiants, publicació de guies, fullets informatius, inventaris de documents i estudis històrics, assessorament tècnic i històric, col·laboració amb associacions professionals d'arxiviers i d'historiadors, com també

Capbreu de béns i rendes de Pere Fizes, 1662-1667

amb escoles, departaments universitaris i entitats culturals, participació a grups de treball, organització d'actes de difusió (exposicions, conferències,...), informatització d'instruments de descripció documental i de recerca de dades, i altres actuacions, amb el repte actual de la implantació i el manteniment de nous sistemes de gestió documental integrada que la llei d'arxius vigent ha assignat als arxius públics.

ELS FONS DOCUMENTALS QUE CONSERVA L'ARXIU

Els serveis i el quadre de fons documentals de l'Arxiu Històric Comarcal es poden trobar als llocs <http://cultura.gencat.net/arxius> i <http://www.terrassa.org/ahct> i aquí només en donem una visió sintètica.

Fons de l'administració local. Comprèn principalment el fons de l'Ajuntament de Terrassa (1338-2001), que representa dos terços del volum documental custodiat a l'Arxiu, a més dels fons de la Universitat Forana de Terrassa (1562-1715), del municipi de Sant Pere de Terrassa (1800-1904) i de la Mancomunitat Intermunicipal Sabadell-Terrassa (1959-1994).

Fons de l'administració reial i senyorial. Inclou bàsicament els fons de la cúria del batlle de Terrassa (1298-1819), de la vegueria del Vallès (1338-1378) i de la castlania de Terrassa (1451-1830).

Fons notariais. Documentació del Districte Notarial de Terrassa, amb el fons de l'escrivania i notaria de l'antiga vila de Terrassa, que es conserva quasi sense llacunes des del seu primer protocol, dels anys 1237 a 1242.

Fons judicials. Hi destaca el fons del primitiu Jutjat de Primera Instància de Terrassa (1820-1875). En els darrers deu anys s'han rebut fons de diversos jutjats de Terrassa i de Cerdanyola del Vallès (1916-1986).

Fons registrals. Fons de l'antic Ofici i Comptadoria d'Hipoteques de Terrassa (1768-1862) i del Registre de la Propietat de Terrassa (1863-1949).

Fons d'institucions. Aquest grup de fons comprèn principalment els fons de les cambres agràries locals dels municipis del Vallès Occidental, amb documentació de les anteriors Hermandades Sindicales de Labradores y Ganaderos (1929-1994).

Fons religiosos. Documentació de les esglésies històriques de Terrassa:

la parròquia de Sant Pere d'Ègara, el monestir de Santa Maria d'Ègara i la Col·legiata del Sant Esperit i Sant Pere de Terrassa (958-1892). Comprèn la documentació més antiga de l'Arxiu, formada per les importants sèries de pergamins que comencen l'any 958.

Fons d'associacions i fundacions.

Fons terrassencs d'antigues confraries (1401-1895) i de diverses associacions educatives, culturals, esportives, musicals, d'acció solidària i d'altres (1848-2002).

Fons comercials i d'empreses.

S'ha recollit documentació de quaranta societats mercantils (1822-2003).

Fons patrimonials.

En total es conserva documentació, normalment referent a gestió del patrimoni, de dinou fons familiars, la majoria de Terrassa i alguns de municipis de la rodalia (1212-1948).

Fons personals.

Documentació de persones que han destacat en alguna activitat intel·lectual o artística, actius entre els anys 1873 i 2003. Destaquen els fons de l'historiador Josep Soler i Palet, dels escriptors Agustí Bartra, Anna Murià i Ferran Canyameres i del científic Daniel Blanxart.

Completen el quadre de fons les col·leccions, que apleguen documents escadussers o que no procedeixen de fons d'arxiu, datats entre 1422 i 2002. Hi destaquen les col·leccions Moviment Obrer (1964-1978), Esperantisme terrassenc (1895-2002), Estudi i arxiu iconogràfic dels claustres romànics (de Jaume Colomer i Monset) i la cartografia. (1876-2003), amb 112 mapes i 886 plànols.

dipòsit) d'entitats, empreses, famílies i persones. Recentment, l'Arxiu Municipal de Terrassa ha rebut en règim de comodat l'important fons de documentació tècnica i administrativa de la històrica fàbrica metal·lúrgica AEG ("L'Electra"), de la mateixa ciutat, i subvenciona el treball de condicionament i inventari del fons en col·laboració amb la mateixa empresa, la Universitat Politècnica de Catalunya i l'empresa Immobiliària Colonial, propietària actual del terreny i els locals que la dita fàbrica ocupà fins al setembre del 2003.

Tot i que la manca de recursos no permet un aprofitament òptim de les noves tecnologies d'informació i comunicació, l'Arxiu disposa d'instruments de descripció que permeten la consulta de tots els fons i les col·leccions que conserva, sense excepció, i té com a prioritat absoluta l'assessorament i el suport actiu als usuaris en les seves recerques per tal de garantir el dret ciutadà d'accés als documents.

El servei pedagògic de l'Arxiu s'ha reactivat els darrers anys gràcies a la col·laboració amb el Centre d'Estudis Històrics de Terrassa (CEHT), promotor i organitzador del programa anual "Documents que fan història", taller d'història destinat a estudiants de secundària. La promoció de la recerca històrica i la seva difusió continua donant els seus fruits amb l'edició anual d'aquesta revista *Terme. Revista d'Història*, coeditada per l'Arxiu i el CEHT. La col·laboració amb el CEHT

permet el desenvolupament del debat historiogràfic i facilita la difusió de les fonts històriques.

CELEBRACIÓ A TERRASSA DE LES X JORNADES D'ARXIVÍSTICA DE CATALUNYA

Acabem aquesta presentació amb una referència al congrés professional que estem preparant. La ciutat de Terrassa, amb el suport i la participació del seu Ajuntament, fou escollida com a seu de les X Jornades d'Arxivística de Catalunya, congrés biennal organitzat des de 1987 per l'Associació d'Arxivers de Catalunya. L'Arxiu Municipal de Terrassa i l'Arxiu Comarcal participen activament en els treballs de les comissions Científica i Organitzadora, creades per la dita Associació per a preparar aquesta important trobada professional dels arxivers, que tindrà lloc del 19 a 21 de maig del 2005.

El tema preparat per la Comissió Científica per a aquestes X Jornades d'Arxivística és la comunicació, entesa com a servei d'informació dels arxius i també com a relació dels arxivers amb els usuaris. L'organització, la gestió, la conservació i la difusió dels documents i de la informació, que constitueixen la tasca específica dels arxius, tenen com a objectiu final la comunicació, és a dir, l'aprofitament i l'ús social de la informació documental.

PERE PUIG I USTRELL

*Director de l'Arxiu Històric Comarcal
de Terrassa*

EL SERVEI

En els deu anys de funcionament de la nova seu, el servei que l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa presta als usuaris ha experimentat un creixement que s'acosta al 500 %. Tanmateix, les dades dels darrers anys presenten una notable minva de les consultes d'investigació, especialment d'universitaris, mentre que les consultes per necessitats administratives i d'assessorament continuen augmentant. Aquesta situació sembla que reflecteix una reculada dels estudis d'història a la universitat i l'augment de les tramitacions administratives per part dels ciutadans.

Pel que fa als ingressos de documentació, continuen amb regularitat les transferències de l'Arxiu Municipal Administratiu i de diversos organismes públics i les donacions (o cessions en

Sala d'exposicions de l'arxiu

Ulldecona setcentista. Societat, economia, institucions i formes de vida al voltant del riu de la Sénia durant el segle XVIII

Ferran Grau Verge

GRAU VERGE, Ferran i ROIG VIDAL, Joan. *Ulldecona setcentista. Societat, economia, institucions i formes de vida al voltant del riu de la Sénia durant el segle XVIII*. 2 volums. Onada Edicions. Col·lecció La Barcella, 3 i 4. Benicarló, 2004. 708 pàg. Premi d'història Enric Bayerri, en la seua XIV edició.

Aquest llibre està escrit a quatre mans i això és important a l'hora de llegir-lo i entendre'l en tots els seus matisos. L'amistat entre els autors i la gestació de l'obra van de la maneta, és a dir, mantenen evolucions paral·leles. Tot plegat comença en un bar situat davant de l'Arxiu Històric Provincial de Tarragona. Allí, tal com expliquem al pròleg de l'obra, embriagats per l'aroma del cafè, vam començar a coure-ho tot: Ens vam conèixer, vam posar damunt de la taula les dèries compartides per Ulldecona i per la nostra afició, els treballs realitzats individualment, la possibilitat de fer-ne un de conjunt...

Després d'aquesta reunió en van seguir moltes més, en les quals es va anar afaçonant, poc a poc, el nostre treball. Degut a què vivíem a una certa distància (Joan viu a Cambrils), les tecnologies modernes van haver de jugar un paper important. Ens imagineu enviant arbres genealògics, fotografies, quadres estadístics i altres galindaines per Internet? Les telefonades van ser infinites. Joan, amb una memòria d'elefant i interessat per les persones i per les evolucions familiars, va ser un autèntic calvari per a la meua modesta memòria. A la fi tot va arribar a bon port, però segurament hem sumat més que no pas multiplicat el nostre esforç.

Es tractava d'encetar un estudi seriós i a la vegada divulgatiu sobre la Ulldecona del segle XVIII. I per què

Ferran Grau, un dels coautors del llibre

Ulldecona i el segle XVIII? Pel que fa a Ulldecona la resposta era òbvia a nivell emotiu però, a més, el material disponible era força abundant i, a la vegada, poc o gens treballat. No cal oblidar que el nostre poble, per la seua importància històrica i per una sèrie d'avatars favorables, conserva un important llegat escrit. Estàvem, i estem convençuts, que descrivint les formes de vida de la Ulldecona setcentista descrivíem les formes de vida de bona part dels pobles i ciutats que formaven part del bisbat de

Tortosa. Pel que fa al segle XVIII, hem de confessar d'entrada que no érem, ni som, especialistes de l'època, però el material acumulat ens va animar. Després hem comprovat que aquest segle de pervivència del règim tardo-feudal és molt més interessant del que hom pot pensar en un principi. La pretensió inicial era aproximar-nos el més possible a la Ulldecona de l'època des d'una perspectiva estructural, d'estudi de formes de llarga durada. Enfrontar-nos a la qüestió de la crisi de l'Antic Règim de finals de segle ens semblava

quelcom allunyat de les nostres possibilitats, però vulgues o no, d'una manera o altra, aquesta és present en el nostre treball. En canvi, ens hagués interessat moltíssim més tractar abastament el fenomen de la Guerra de Successió a les nostres terres, la qual cosa, malauradament, també hem fet de manera tangencial. Així doncs, cronològicament podem emmarcar el nostre treball des de l'acabament de la Guerra Gran amb França (1793-95) i la posterior guerra amb Anglaterra que duraria fins el 1801.

Per fer la reconstrucció d'Ulldecona, per intentar aproximar-nos al que s'anomena història total, era necessari esbrinar una colla d'aspectes diferents: el medi físic, la demografia, l'urbanisme, la propietat i distribució de la terra, les activitats industrials i els altres mitjans de producció, l'estratificació social, les institucions, les formes de vida, les mentalitats, els costums, la cohesió o disgregació de la societat, etc. Això hem intentat fer, tot i aplicant a cadascun un pla d'anàlisi que tingués el màxim rigor de què érem capaços i, finalment, hem intentat integrar-los i donar-los el màxim de cohesió possible, encara que hem de reconèixer que, per qüestions metodològiques i de comprensibilitat, és possible fer una lectura de cadascun dels apartats —marcs— en què finalment hem dividit el nostre treball sense, o quasibé sense, necessitat de llegir els altres apartats.

Cal dir que no tots els marcs han pogut ser estudiats i analitzats amb la mateixa profunditat per diversos motius, però el resultat final ens sembla prou equilibrat i, sobretot, permet entendre la Ulldecona de l'època en la seua complexitat interna i com a integrant de la perifèria —de ben a la perifèria, si se'ns permet dir-ho— de la Catalunya de l'època. Pierre Vilar, i altres autors després, ens han demostrat que Catalunya va sofrir una sèrie de canvis importants durant el segle XVIII dels quals Ulldecona també participarà, com no podia ser menys, però mentre en el darrer terç del segle bona part del litoral català avança cap a la industrialització, les terres situades al sud del Coll de Balaguer, i entre elles la nostra vila, mantindran una estruc-

tura econòmica agrària i tradicional, sense renunciar a aquest progrés.

En la dinàmica d'aquest segle, Ulldecona mantindrà una sèrie de formes que es venien repetint pràcticament des de l'edat mitjana, però anirà experimentant també tota una sèrie de transformacions que afectaran des del número d'habitants fins a la substitució de la llengua a nivell formal —que no a nivell de relacions—, passant per l'aplicació de la Nova Planta, la consolidació del règim borbònic a l'ajuntament, la progressiva pèrdua d'influència de l'orde de Sant Joan com a senyora de la vila, les ampliacions urbanístiques, les colonitzacions agràries, etc.

Fins a quin punt els canvis són aquí menys importants que a la resta de Catalunya, sobretot de la Catalunya litoral a què fèiem referència més amunt? Mostrem una singularitat important en la nostra evolució? Gent més experta que nosaltres i que treballa la història comparada ho podrà contestar amb més coneixement de causa. Esperem que el nostre treball aporte, si més no, aquest punt de referència per a unes terres del sud que sovint trobem a faltar en les síntesis interpretatives de la història de Catalunya.

Pel que fa als dos primers marcs, el físic i l'urbà, hem fet una descripció molt detallada de tots els seus components. Voldríem destacar que s'observa un augment important de les zones conreades en detriment de les de la vegetació espontània, en un terme essencialment pla i ben comunicat. Fins i tot el regadiu, amb una tradició important al nostre terme, també s'amplia. En aquest segle comencen a proliferar les cases fora muralles, al costat de setis i molins oliers. També es fan una bona colla d'obres monumentals i se n'arrangen d'altres que havien quedat menudes.

A nivell demogràfic, com no podia ser d'altra manera, també s'observa un important creixement del qual n'hem estudiat totes les seues fases. Malgrat tot, l'hem de relativitzar doblement: les comarques litorals de les Terres de l'Ebre seguien sent les menys poblades de tot el litoral català i, encara que el creixement ulldeconí era paral·lel al conjunt del corregiment de Tortosa, va ser inferior al d'altres pobles de la

rodalia, la qual cosa no obsta perquè Ulldecona seguís sent el segon nucli pel que fa al nombre d'habitants.

En el marc social hem fet un estudi dels diferents grups socials: nobles, eclesiàstics, professionals liberals, pagesos, pastors, artesans—menestrals, comerciants, classes passives, forans, marginals...el nombre dels seus membres i les interrelacions que es produeixen entre ells. Hem intentat exemplificar aquests diferents grups a partir de la genealogia de diverses famílies que a nosaltres es han semblat prou significatives. Aquestes famílies expliquen el nivell econòmic i social, però també les relacions familiars, les pertinences, les associacions clientelars, el paper de la dona, etc. Finalment, entre aquest i altres marcs del treball, hi apareixen les relacions de cohesió i rivalitat social i política que es donen no tan sols entre membres de classes de grups socials diferents, sinó també entre grups socials semblants.

Quan al marc econòmic hem de parlar de la transcendència que van agafant dos conreus especulatius: l'olivera i la vinya, la feble comercialització local, el creixement basat en l'auto-explotació del xicotet camperolat, el progressiu abandonament del guaret, una certa diversificació agrícola, la proliferació de matxos i mules com a força de tir, les diferents formes de possessió i explotació de la terra —es van introduint formes plenament capitalistes—, el descens del conreu del blat i la importància de la garrofa, l'augment dels establiments emfiteutes concedits pel Comú —Ulldecona sembla voler apartar-se dels Costums de Tortosa—, la importància de la ramaderia de transhumància, la importància dels edificis industrials, etc.

Tres institucions controlaven el marc institucional. La Comanda de l'orde de l'Hospital anirà perdent el seu poder jurisdiccional al llarg del segle, per dalt a mans de la monarquia, per baix a mans de l'Ajuntament. L'anterior li provocarà problemes a nivell econòmic, sobretot a l'hora de cobrar el delme: la resistència antisenyorial és una constant al llarg de la segona meitat de segle. L'església mantingué el seu poder ideològic i cultural. No podem oblidar que era el punt de refe-

rència obligat de la comunitat: l'ombra del campanar era molt allargada. El nombre de beneficiats era important i també el nombre de propietats que tenien a nivell individual i col·lectiu. Cal destacar també el paper d'agustines i dominics. Finalment, l'Ajuntament, nucli de participació política local, estava controlat per l'oligarquia, tal com volien els Borbons. Hem fet un seguiment exhaustiu de l'extensa nòmina de regidors i funcionaris i

n'hem constatat l'endogàmia que s'hi donava. També hem fet una repassada extensíssima als comptes municipals i hem comprovat que s'atura, en part, l'important deute municipal concretat en forma de censals. Els arrendaments dels monopolis municipals donaran lloc a un nou grup local, els "nous rics", futurs partidaris del liberalisme econòmic.

I, finalment, el darrer marc, vida quotidiana i mentalitats, veritable calaix de sastre on hi hem inclòs tot

aquells aspectes que no hem incorporat en els altres marcs: la mobilitat, el treball en genèric, l'alimentació, la família —on destaquem les referències als capítols matrimonials i als testaments—, la roba, el trencament de la vida quotidiana —festes i entreteniments socials—, la guerra i el servei militar i, finalment, afegim una sèrie de conflictes socials i ideològics on traspuen els problemes eterns: sexe, amor, poder, violència, etc.

r e s s e n y e s i n o v e t a t s

Església, societat i poder a les terres de parla catalana

PLANS I CAMPDERRÓS, Lourdes (ed.). *Església, societat i poder a les terres de parla catalana. Actes del IV Congrés de la CCEPC. Vic 20 i 21 de febrer de 2004*. Publicacions de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, 3. Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, Institut Ramon Muntaner, Universitat de Vic, Cossetània Edicions. Valls 2005, 859 pàgs.

En aquest volum que ressenyem podem trobar totes les conferències i comunicacions que es van presentar al IV Congrés de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana. Som davant d'un important recull d'aportacions historiogràfiques diverses, tant en nombre com per la seva significació a nivell cronològic i temàtic.

El Congrés es va pensar com una possibilitat per donar a conèixer les darreres investigacions sobre la relació entre l'Església, la Societat i el Poder i on l'Església rep la consideració d'institució cabdal en el món de la política, la societat i la cultura del nostre país.

Estructurat en cinc àmbits: Església com a institució de poder, Església i política, Església i societat, Església i cultura i Historiografia i fonts per a

l'estudi, el Congrés va comptar amb vuit conferències que van obrir cada una de les sessions donant pas així a la participació dels més de cinquanta comunicants que van presentar els seus treballs.

A l'àmbit Església com a institució de poder trobem les conferències de Flocel Sabaté i de Maria Barceló; en la primera se'ns presenta una anàlisi del paper que va tenir l'Església durant l'Edat Mitjana, com a avaladora ideològica del model de societat i, coincidint amb aquest plantejament, Barceló ha estudiat la societat medieval en un context en què s'estava produint el naixement del vocable Europa.

Pel que fa a les comunicacions també hi trobem alguna coincidència temàtica: en podem consultar dues que estudien els orígens del monestir de Sant Cugat del Vallès i del Santuari de Collsacabra respectivament, mentre que una tercera planteja com es produí la pèrdua de religiositat a l'arxiprestat del Vendrell.

El segon àmbit, Església i política, compta amb la ponència col·lectiva de Jordi Figuerola, Casimir Martí i Hilari Raguer que analitza les relacions de l'Església catòlica amb la societat i el

Església, societat i poder a les terres de parla catalana

Actes del IV Congrés de la CCEPC
Vic, 20 i 21 de febrer de 2004

Publicacions de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, 3

poder civil des de la segona meitat del XIX i fins el franquisme sent el teló de fons, l'estatut que l'Església ha reclamat en relació a l'Estat.

Les comunicacions presentades són bastant nombroses i heterogènies pel que fa a la temàtica tractada. Si partim de la divisió cronològica, per a l'Edat Mitjana s'ha estudiat la diòcesi de Girona; sobre l'època moderna hi podem trobar les aportacions sobre València, Tarragona i el Rosselló respectivament; finalment, el període més documentat serà el contemporani que ens proporciona estudis des del segle

XVIII fins a l'època franquista i que tenen en comú definir les relacions entre Església i Estat o poder local o bé l'anàlisi d'alguna figura representativa de la pròpia Església —Cardó, Vidal i Aunós—.

En el tercer àmbit, Església i societat, es van encarregar les conferències a Carme Sanmartí i Joan Bada. L'aportació de Carme Sanmartí presenta l'estudi sobre els mitjans utilitzats per l'Església per a controlar la formació de les dones, considerades la base de la societat, especialment després de la generalització de l'educació i, la de Joan Bada, analitza l'evolució de l'anticlericalisme als països catalans, en moments molt puntuals de crisi de valors o d'entrada de nous pensaments reformistes i democràtics.

Les comunicacions presentades en aquest àmbit es poden agrupar en dos gran temes: una gran majoria estudien el component econòmic: patrimoni, censals o l'església com a entitat creadora, mentre que un altre analitza

el paper que ha jugat l'Església tant en l'ensenyament reglat com en el no oficial.

El quart àmbit dedicat a Església i cultura obria la sessió amb les conferències de Joan Bosch i Jordi Castellanos. El primer ens ofereix una anàlisi de l'art religiós a l'època moderna des de perspectives ben diferenciades: la d'una producció concebuda en relació als espais religiosos, la de les creences que es poden reconstruir a través dels objectes o mobiliari religiós i la del dinamisme que expressa l'obra dels autors i dels tallers artístics; per la seva part, Castellanos ens planteja com es va produir l'articulació de l'Església amb el catalanisme a través de l'actuació de Torres i Bages i de la colla d'intel·lectuals que defensaven la idea de construir Catalunya a l'entorn de la Renaixença i no del Modernisme, el moviment cultural del moment.

Les dues línies defensades pels ponents van ser les que més comunicants van tenir: trobem una sèrie

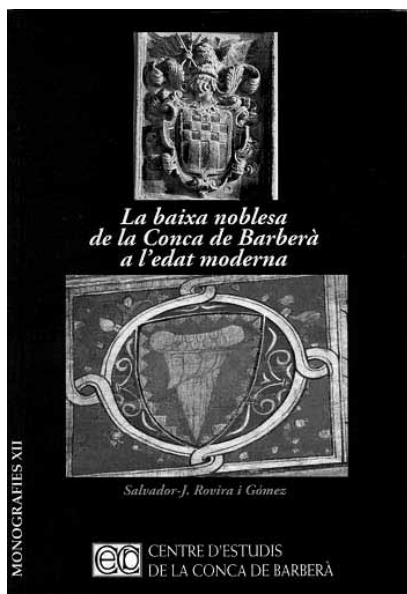
d'investigacions relacionades amb el patrimoni artístic i d'altres que han treballat sobre l'ús de la llengua, la literatura o el teatre.

El darrer dels àmbits, Historiografia i fonts per a l'estudi va comptar amb la conferència de Montserrat Jiménez en la què es presenta una síntesi de l'evolució de la història de l'Església que es presenta com un component més de la identitat cultural de qual-sevol poble.

Les dues comunicacions de l'àmbit ens parlen de diversos fons arxivístics per estudiar l'Església des de diferents vessants.

Només voldria afegir que un volum com aquest és el fruit més palpable de tota la feina feta pels membres del comitè organitzador i científic i, evidentment, també pels investigadors que van presentar una part del seu treball al Congrés; seran els lectors els qui tindran la darrera paraula.

LOURDES PLANS

ROVIRA I GÓMEZ, Salvador-J. *La baixa noblesa de la Conca de Barberà a l'edat moderna*. Montblanc: Centre d'Estudis de la Conca de Barberà, 2005.

Ja fa uns 15 anys, el Dr. Rovira Gómez decidí d'orientar les seves passes d'investigació a l'estudi i anà-

lisi de l'estament nobiliari d'àmbit tarragoní. Descobrí llavors, que estava gairebé tot per fer, i que els pocs llinatges estudiats eren pobre mostra d'un total que valia la pena redescobrir. Amb la informació genealògica ben be inèdita i les famílies nobles encara per bastir, trist llegat en el panorama historiogràfic del nostre país, Rovira Gómez hagué de canviar de xip, i posposar la feina de disseny d'arquitecte, per la de construcció de paleta, o sigui, l'anàlisi d'unes dades encara per descobrir, per l'extracció i posta en coneixement d'aquestes dades. D'ençà, la seva tasca ha estat, a més d'ingent i incansable, exemplar i meritòria, puix que ha publicat nombrosos llibres i articles rescatant de l'oblit famílies, llinatges i personalitats, i donant a conèixer les genealogies inèdites de totes les famílies patrícies de: Alcover (Arxiu Històric de Valls, 1993), Altafulla (Centre d'Estudis), Reus (Diputació, 1994, Associació d'Estudis Reusencs, 2001), Tarragona (Cercle d'Estudis

Guillem Oliver, 2000; Centre d'Estudis d'Altafulla, 2003), Tortosa (Consell Comarcal del Baix Ebre, 1996 i 1997, Centre d'Estudis Francesc Martorell, 1999), Valls (Historia et Documenta 6, 2000), etc. Li toca aquest cop a la Conca de Barberà, de la mà del seu Centre d'Estudis.

El llibre sobre la noblesa conquesa segueix paràmetres idèntics als seus antecessors. Després d'una breu introducció històrica sobre el territori, població i societat, va desgranant, llinatge a llinatge, l'obra i gràcia de tots els seus membres, amb cura d'especificar en allò més possible, naixement, matrimonis, mort, herències, successions, descendents, honors, etc. Cada capítol exposa una família i clou amb l'arbre genealògic que ajuda a copsar gràficament el text, i en aquest punt cal felicitar l'editora, que ha sabut dissenyarlos força aclaridorament. Un cop acabades d'exposar totes les famílies nobles: Aguiló, Alenyà, Batlle, Bellver, Bunyol, Calders, Castellví,

Desclergue, Foraster, Gendre, Jaques, Josa, Llordat, Mediona, Minguella, Montaner, Montserrat, Pedroló, Ribes i Vilafranca, i d'aplegar, a continuació, les notícies esparses d'alguns més (Conesa, Ferrer, Gómez, Massot, Merlès, Mestre, Roca, Puig, Recasens, Ricard, Rocajulià, Roig, Santgenís, Soldevila i Talavero), l'autor tracta, en capítol a banda, els aspectes econòmics, confegint un balanç integral de l'evolució econòmica i patrimonial dels llinatges exposats, i, per tant, de la noblesa local.

L'últim capítol està reservat als aspectes familiars, polítics i socials, interessant apartat on es pot realitzar per fi, l'anàlisi històric de l'estament. En ell, es poden consultar inestimables dades sobre la política matrimonial de

les famílies nobles (aliances, pactes, dots, escreixos), i les estratègies de col·locació de llurs membres, a l'Església, a l'Exèrcit, o aquells que destacaren com a mecenes culturals. No s'obliden els obligats apartats dedicats a les fonts treballades i a la bibliografia consultada, i és molt d'agrair que la present edició no hagi negligit un acurat índex toponímic, onomàstic i de matèries, inexcusable avui per avui en qualsevol obra d'investigació històrica.

Cal advertir, que en aquest volum apareixen únicament les famílies afocades a la Conca estricta, ometent tots aquells llinatges pertanyents a la Segarra, i que la noblesa a què es refereix la present monografia és la menuda, com molt bé indica el títol. Com també molt bé explica l'autor en

la introducció, es reserven els llinatges de l'alta noblesa conquesca o noblesa titulada (els comtes de Santa Coloma, els de Savallà, els de Vallcabra, els de Montagut, els barons de Vallespina, etc.) per a una propera ocasió, i en dona un tast en poques pàgines, amb bagatge bibliogràfic inclòs, que deixa el regust burxant en la impaciència. És per això que ens complau confiar que aviat apareixeran el que es poden considerar nous lliuraments, i que junts constituïran una peça imprescindible per a muntar el trencaclosques de la noblesa a Catalunya. L'estudi de la noblesa conquesca podrà esdevenir així, un eina a tenir en compte en posteriors estudis d'abast nacional.

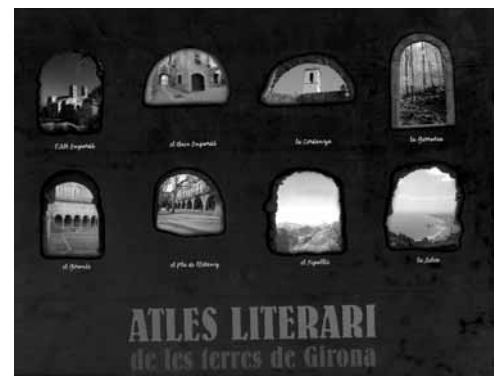
MANEL GÜELL

Atles literari de les terres de Girona. Segles XIX i XX. 2 v. [v. I: L'Alt Empordà. El Baix Empordà. La Cerdanya. La Garrotxa. v. II: El Gironès. El Pla de l'Estany. El Ripollès. La Selva] Editors: Narcís-Jordi ARAGÓ i Mariàngela VILALLONGA. Autors: N.-J. ARAGÓ, Sebastià BOSOM, Margarida CASACUBERTA, Xavier CORTADELLAS, Narcís FIGUERAS, Jordi MASCARELLA, Jordi PLA, M. VILALLONGA i Xavier XARGAY. Fotògrafs: Jordi S. CARRERA, Pere DURAN, Jordi GALLEGÓ, Josep M. PARAROLS, Miquel PARÉS i Josep SEGUR GIRONA. Diputació de Girona, 2003 (v. I: 543 p.; v. I-II: 1203 p.)

Ens trobem, sense cap mena de dubte, davant d'allò que alguns anomenen una obra deliciosa. I podem parlar d'obra deliciosa quan un llibre o llibres es poden tastar literàriament i visualment amb molt de gust, amb pauses, tot recreant-se en la lectura i la contemplació. *L'Atles literari de les terres de Girona* és un producte cultural ambiciós i podríem dir que magistralment coordinat i dirigit per Narcís-Jordi Aragó i Mariàngela Vilallonga, alhora que magníficament elaborat pels diversos autors dels capítols. La publicació ha anat a càrrec de la ja experta i veterana Unitat de Publicacions de la Diputació de Girona. En veure el

resultat, hom pot molt ben creure que quan els diners públics s'inverteixen en productes culturals d'aquest tipus podem estar ben tranquils, i orgullosos de la despesa realitzada.

Aquest atles és, com deia, una obra ambiciosa i també reeixida. Amb uns textos molt acurats i ben documentats, i amb unes il·lustracions i fotografies ben triades i reproduïdes. Amb una presentació i disseny a l'alçada del conjunt de material aplegat. L'obra es divideix en dos volums. Al primer trobem les comarques de l'Alt Empordà (a càrrec de Jordi Pla), el Baix Empordà (per Xavier Cortadellas), la Cerdanya (a cura de Sebastià Bosom) i la Garrotxa (obra de Margarida Casacuberta). El segon volum acull els capítols dedicats al Gironès (responsabilitat dels editors Narcís-Jordi Aragó i Mariàngela Vilallonga), el Pla de l'Estany (que escriu Xavier Xargay), el Ripollès (per Jordi Mascarella) i la Selva (a càrrec de Narcís Figueras). Tres anys llargs de feina dels autors i coordinadors, dels fotògrafs —que han hagut de captar la natura i el paisatge en totes les estacions de l'any—, la recerca de fotografia antiga, de material bibliogràfic antic i modern, la disposició i el disseny de tot plegat (a càrrec de l'infògraf Pep Caballé), han

donat com a fruit aquesta aportació de primer ordre, aquesta meravella que ofereix un coneixement complet i aprofundit del que aquestes terres han dit als escriptors, una intersecció entre el paisatge, el territori i la literatura al llarg dels segles XIX i XX.

Qui vulgui conèixer, doncs, qualsevol d'aquestes comarques del nord-est del país, centrades en la ciutat de Girona, tant des del punt de vista literari com paisatgístic, geogràfic i fins i tot històric, tindrà en *L'Atles literari* una eina formidable, gairebé enciclopèdica, on els autors de cada comarca han hagut de fer també un considerable esforç de síntesi. L'obra recorda —pel contingut, no pas per l'embalum— aquelles guies excursionistes dels inicis, les guies

turístiques d'abans, les rutes literàries a l'estil de Josep Pla, on l'autor va descrivint el que veu, tot posant-hi notes de color, anècdotes i fent sovint referències a altres escriptors o historiadors que antigament han escrit sobre el territori en qüestió.

Cal destacar també que esmalten el text general uns requadres, de color marró suau, on es reproduïxen fragments de textos narratius o de poemes dels escriptors que han tractat sobre les comarques gironines, que hi han situat els seus escenaris o personatges, que hi han viscut o que s'han

compromès amb la vida cultural de les seves poblacions, les quals es pot dir que en la seva immensa majoria, si no totes, apareixen reflectides a l'*Atlas*. Igualment són d'un gran ajut el seguit de mapes, molt ben elaborats per un equip de geògrafes de la Universitat de Girona, en què s'anoten els noms dels literats que han parlat de cada localitat o cada zona, es dibuïxen rutes i itineraris, se situen punts de vista des dels quals enfocar el paisatge i llegir els textos més adients. Al final de cada capítol comarcal trobem també una molt completa bibliografia,

base del treball realitzat i punt de partida per a noves interpretacions.

Davant l'admiració que produeix el conjunt, continguts i edició, no tinc res més a dir, l'espai disponible a *Frontissa* també arriba al seu final. Només em resta felicitar els autors, els fotògrafs, els coordinadors i la Diputació de Girona per aquesta obra magnífica i animar altres institucions a incloure entre els seus projectes alguna cosa de semblant. No serà, però, gaire fàcil d'acostar-s'hi.

XAVIER PÉREZ GÓMEZ

AA.VV. *L'Aiguadolç. Revista de Literatura*. Núm. 30. "El conte contemporani al País Valencià". Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta. Oliva, 2004. 136 pàg.

Un tret característic d'aquesta mena de publicacions es la manca de continuïtat. Solen ser el fruit d'un rampell juvenil, que com l'edat dels promotors passa aviat. Tanmateix, *L'Aiguadolç* ve publicant-se des de 1985 i progressivament ha crescut en gruix (els primers números no arribaven al centenar de pàgines) i en interès crític (tot i que des del primer número la revista incloïa un dossier, des del núm. 25 tot l'espai es dedica a la crítica i a l'erudició literàries). Els dossiers han abordat autors i temes de la Literatura catalana —majorment valencians— encara poc o gens estudiats, almenys en el moment de la publicació: "Enric Valor", "Rodolf Sirera", "La poesia de Joan Fuster", "Feminisme i narrativa catalana", "L'obra narrativa de Joan F. Mira", "La Renaixença a les comarques del Sud", "La Conquesta de València (1238)", "Vicent Andrés Estellés", "Revistes literàries valencianes (1969-1989)", "L'obra crítica i erudita de Ricard Blasco", "Homenatge al Tirant lo Blanc", "Lletres alemanyes / Lletres catalanes", "Lletres italianes / Lletres catalanes", "Poetes valencians dels 60",

"El teatre popular valencià", "L'escriptura privada als PPCC", "Homenatge a Maria Beneyto", "Diaris, dietaris, memòries", "Homenatge a Isabel-Clara Simó", "Poetes valencians del 70", "Homenatge a Vicent Andrés Estellés". La revista no s'ha oblidat, però, dels autors de la pròpia comarca editora, bé antics, Maria Ibars (dossier del núm. 16-17), o bé actuals, com Isa Tròlec (dossier del núm. 24). Els autors dels articles dels dossiers són en general estudiosos de reconeguda solvència, si més no quant al tema que tracten, i abunden entre ells els professors universitaris.

El dossier del núm. 30 és un tant atípic. Cal dir en primer lloc que no fa cap referència a la narrativa pensada per a infants ni al folklore tradicional transmès per la rondallística, que mereixerien tot un altre dossier per a la seua consideració. A més a més, d'una banda, el coordinador no és en aquest cas cap teòric ni estudiós del tema, sinó un contista acreditat, Rafa Gomar, guanyador del premi Víctor Català de l'any 1991. D'altra banda, inclou el testimoni d'escriptors en actiu —i sovint encara joves— que cultiven la narrativa breu, i una entrevista, el protagonista de la qual, Vicent Alonso, és un reconegut investigador en aquest subgènere.

Una tercera part del dossier la integren tres estudis sobre el tema: un sobre

la narrativa valenciana dels cinquanta, un altre a manera de nòmina d'autors valencians de narrativa breu i llurs obres des dels anys setanta, i un tercer sobre autors de la mateixa època.

Aquest número de *L'Aiguadolç* es tanca, com es habitual, amb la secció "Ressenyes i cometaris", de la qual en aquesta ocasió destariem un estudi sobre Pere Calders a càrrec d'Adolf Piquer.

ANTONI PRATS

L'AIGUADOLÇ

REVISTA DE LITERATURA

Núm. 30 • Dossier:
El conte contemporani
al País Valencià
Primavera 2004

novetats bibliogràfiques

- AAVV. *Annals 2003-2004*. Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès. Ripoll, 2005. 307 pàg.
- AAVV. *Annals*. Vol. 38. Institut d'Estudis Empordanesos. Figueres, 2005. 414 pàg.
- AAVV. *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*. Volum XLVI. Institut d'Estudis Gironins. Girona, 2005. 506 pàg.
- AAVV. *Annals del Patronat*. 2005. Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca. Olot, 2005. 294 pàg.
- AAVV. *Au! Revista comarcal dels Ports*. Núm. 71. Centre d'Estudis dels Ports. Morella, 2005. 32 pàg.
- AAVV. *Dovella. Revista cultural de la Catalunya central*. Num. 88-89. Centre d'Estudis del Bages. Manresa, 2005. 54 pàg.
- AAVV. *El Poble Sec. Retalls d'història*. Les ressenyes del CERHISEC, 6. Centre de Recerca Històrica del Poble Sec. Barcelona, 2005. 160 pàg.
- AAVV. *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*. Núm. 81. Museu Arxiu de Santa Maria. Centre d'Estudis Locals de Mataró. Mataró, 2005. 52 pàg.
- AAVV. *La lliçó de l'Ebre. Conèixer Artur Bladé i Desumvila*. Col·lecció Dalíner, 4. Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre. Flix, 2005. 124 pàg.
- AAVV. *La Resclosa*. Núm. 9. Centre d'Estudis del Gaià. Vila-rodona, 2005. 165 pàg.
- AAVV. *L'Erol. Revista cultural del Berguedà*. Núm. 86-87. Àmbit de Recerques del Berguedà. Berga, 2005. 144 pàg.
- AAVV. *Materials del Baix Llobregat*. Núm. 11. Organització territorial: elements recents del debat a la comarca i altres escrits. Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat. Sant Feliu de Llobregat, 2005. 128 pàg.
- AAVV. *Picasso i Horta*. Centre Picasso d'Orta. Horta de Sant Joan, 2005. 60 pàg.
- AAVV. *Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l'Alt Camp*. Núm. 47. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 2005. 116 pàg.
- AAVV. *Temps de Franja*. Núm. 51. Institució Cultural de la Franja. Calaceit, 2004. 20 pàg.
- AAVV. *XXI Sessió d'estudis mataronins. 27 de novembre de 2004. Comunicacions presentades*. Museu Arxiu de Santa Maria / Patronat Municipal de Cultura. Mataró, 2005. 312 pàg.
- ALCAIDE I ARDANAZ, Olga. *Guia dels arbres d'interès local de Mollet del Vallès*. Col·lecció Vicenç Plantada, 9. Centre d'Estudis Molletans. Mollet del Vallès, 2005. 197 pàg.
- ARMANGUÉ I HERRERO, Joan (Dir.) *Cultura sarda del Trecento fra la Catalogna e l'Arborea*. Archivio Oristanese, 3. Arxiu de Tradicions de l'Alguer. Cagliari, 2005. 161 pàg.
- ARMANGUÉ I HERRERO, Joan (Dir.) *Oralitat e memoria. Identità e immaginario collettivo nel Mediterraneo occidentale*. Arxiu de Tradicions de l'Alguer. Cagliari, 2005. 142 pàg.
- BARCELÓ, M / RETAMENRO, F. (Eds.) *Els bar-rancs tancats. L'ordre pagès al sud de Menorca en època andalusina (segles X-XIII)*. Col·lecció Recerca, 11. Institut Menorquí d'Estudis. Maó, 2005. 293 pàg.
- BERNAT, Pasqual. *Mossèn Francesc Mirambell i Giol (1761-1822). Naturalista i erudit del Lluçanès*. Centre d'Estudis del Lluçanès. Prats de Lluçanès, 2005. 104 pàg.
- BODOQUE PUERTA, Yolanda / MARTÍNEZ FLORES, Lúdia. *"Aquí comptem per festes de la Candela". Records de vida de Valls*. Estudis Vallencs, XLII. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 2005. 286 pàg.
- CASANOVAS CAMPS, Miquel Àngel. *Apunts d'història i cultura de Menorca. Aplec de treballs dispersos (1987-1991)*. Col·lecció Petit Format, 14. Institut Menorquí d'Estudis. Maó, 2005. 79 pàg.
- GOMILA, Gumersind. *Els ocells morts*. Col·lecció Petit Format, 15. Institut Menorquí d'Estudis. Maó, 2005. 175 pàg.
- MARTÍ ALSINA, Ramon. *Ramon Martí Alsina a Argentona. L'entorn familiar i el paisatge*. Catàleg de l'exposició. Ajuntament d'Argentona / Museu del Càntir / Centre d'Estudis Argentonins Jaume Clavell. Argentona, 2005. 107 pàg.
- MARTÍN I BERBOIS, Josep Lluís. *Joan Llonch o l'oasi d'un catalanista sabadellenc*. Quaderns d'Arxiu de la Fundació Bosch i Cardellach, 97-98. Fundació Bosch i Cardellach. Sabadell, 2005. 87 pàg.
- MARTÍN MARTÍNEZ, F. Xavier (Ed.) *Comèdia de los pastorells*. Anònim. Col·lecció Capcer, 19. Institut Menorquí d'Estudis. Maó, 2005. 142 pàg.
- PAU FARRERAS, Martín. *Can Martí de Begues. Anys 1500-2000*. Centre d'Estudis Beguetans. Begues, 2005. 24 pàg.
- PÉREZ I GÓMEZ, Ferran. *Història del futbol a Sant Fost de Campsentelles (1931-2005)*. Ajuntament de Sant Fost de Campsentelles / Unió Esportiva Sant Fost CF / Centre d'Estudis Santfostencs "Amics de Cabanyes". Mollet del Vallès, 2005. 89 pàg.
- SAGUER, Enric. *Treball agrari i reproducció econòmica. El Baix Empordà, 1850-1880*. Col·lecció Estudis, 7. Biblioteca d'Història Rural. Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines. Girona, 2005. 310 pàg.
- TREMOLEDA, Joaquim (Coord.). *Moisès Sidrach. Passió per la creació artística*. Institut d'Estudis Empordanesos. Figueres, 2005. 158 pàg.
- VIVES CORBELLA, Pilar. *Aproximació a la història de Sant Roc*. Per conèixer Valls, 3. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 2005. 119 pàg.

centres adherits a la Coordinadora

1. Agrupació Cultural Vila-seca (Vila-seca)
2. Àmbit de Recerques del Berguedà (Berga)
3. Amics de Besalú i el Seu Comptat (Besalú)
4. Amics del Castell de Gelida (Gelida)
5. Arxiu de Tradicions de L'Alguer (Alguer)
6. Arxiu Festiu. Catalunya (Barcelona)
7. Associació Cultural Baixa Segarra (Santa Coloma de Queralt)
8. Associació Cultural del Matarranya (Calaceit)
9. Associació Cultural del Montserrat (Collbató)
10. Associació Cultural "Modilianum" (Moia)
11. Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines (Girona)
12. Centre de Documentació. Ecomuseu dels Ports (Horta de Sant Joan)
13. Centre de Lectura de Reus (Reus)
14. Centre de Recerca Històrica del Poble Sec. CERHISEC. (Barcelona)
15. Centre de Recerques i Estudis Mogoda (Santa Perpètua de Mogoda)
16. Centre de Recerques Universitàries (Cervera)
17. Centre d'Estudis Alcoverencs (Alcover)
18. Centre d'Estudis Argentonins (Argentona)
19. Centre d'Estudis Beguetans (Begues)
20. Centre d'Estudis Centellencs (Centelles)
21. Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles (Banyoles)
22. Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat (Sant Feliu de Llobregat)
23. Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès (Ripoll)
24. Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada (Igualada)
25. Centre d'Estudis d'Avià (Avià)
26. Centre d'Estudis de Granollers (Granollers)
27. Centre d'Estudis de la Conca de Barberà (Montblanc)
28. Centre d'Estudis del Bages (Manresa)
29. Centre d'Estudis de les Garrigues (Borges Blanques)
30. Centre d'Estudis del Gaià (Vila-rodona)
31. Centre d'Estudis de l'Hospitalet (l'Hospitalet de Llobregat)
32. Centre d'Estudis del Lluçanès (Prats de Lluçanès)
33. Centre d'Estudis del Priorat (Torroja)
34. Centre d'Estudis dels Ports (Morella)
35. Centre d'Estudis de Ribera d'Ebre (Flix)
36. Centre d'Estudis de Sant Cebrià (Sant Cebrià de Vallalta)
37. Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor (Sant Pere de Vilamajor)
38. Centre d'Estudis d'Ulldecona (Ulldecona)
39. Centre d'Estudis Històrics de Terrassa (Terrassa)
40. Centre d'Estudis Ignasi Iglésias (Barcelona)
41. Centre d'Estudis Lacetans (Solsona)
42. Centre d'Estudis Locals. 3r Mil·lenni (Alaior. Menorca)
43. Centre d'Estudis Molletans (Mollet del Vallès)
44. Centre d'Estudis Pirineu Natural (la Seu d'Urgell)
45. Centre d'Estudis Planers (Santa Bàrbara)
46. Centre d'Estudis Ribagorçans (Benavarri/Pont de Suert)
47. Centre d'Estudis Riudomencs "Arnau de Palomar" (Riudoms)
48. Centre d'Estudis Santfostencs "Amics de Cabanyes" (Sant Fost de Campsentelles)
49. Centre d'Estudis Santjustencs (Sant Just Desvern)
50. Centre d'Estudis Selvatans (Santa Coloma de Farners)
51. Centre d'Estudis Seniencs (La Sénia)
52. Centre d'Estudis Sinibald de Mas (Torredembarra)
53. Centre d'Estudis Socials d'Osona (Vic)
54. Centre Picasso d'Horta (Horta de Sant Joan)
55. Col·lectiu de Recerques Arqueològiques de Cerdanyola (Cerdanyola)
56. Espai de Recerca (Molins de Rei)
57. Fundació Bosch i Cardellach (Sabadell)
58. Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs (Lleida)
59. Grup de Recerca Folklòrica d'Osona (Folgueroles)
60. Grup de Recerques de les Terres de Ponent (Sant Martí de Maldà)
61. Grup d'Estudis d'Esplugues (Esplugues de Llobregat)
62. Grup d'Estudis Locals (Sant Cugat del Vallès)
63. Grup d'Estudis Sitgetans (Sitges)
64. Grup d'Investigació i Història de Sant Quirze (Sant Quirze del Vallès)
65. Institut de Llengua i Cultura Catalanes (Girona)
66. Institut d'Estudis Baleàrics (Palma de Mallorca)
67. Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta (Pedreguer)
68. Institut d'Estudis Comarcals del Montsià (Amposta)
69. Institut d'Estudis Eivissencs (Eivissa)
70. Institut d'Estudis Empordanesos (Figueres)
71. Institut d'Estudis Gironins (Girona)
72. Institut d'Estudis Penedesencs (Vilafranca del Penedès)
73. Institut d'Estudis Vallencs (Valls)
74. Institut Menorquí d'Estudis (Maó)
75. Museu Arxiu de Santa Maria (Mataró)
76. Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca (Olot)
77. Patronat d'Estudis Osonencs (Vic)
78. Societat Arqueològica Lul·liana (Palma de Mallorca)
79. Patronat Francesc Eiximenis (Girona)
80. Taller d'Història de Gràcia (Barcelona)

FRONTISSA

Edita:

Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana
Carrer del Carme, 47 (IEC) • 08001 BARCELONA
Tel.: 933 248 585 ext. 131 • Fax: 932 701 180 • ccepc@iecat.net • www.ccepc.org

Consell de Redacció:

M. Carme Jiménez, Lourdes Plans, Marcel Poblet, Josep Santesmases i Francesc Viso

Dipòsit legal: T-730-2001 - Imprimeix: Impremta Requesens - Disseny i composició: Imatge-9, SL

Amb el suport de:

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

